

UTICAJ ODSUTNOG OCA
NA ĆERKE

ARETÉ
IZDAVAČKA KUĆA

Naslov originala

THE ABSENT FATHER EFFECT ON DAUGHTERS

FATHER DESIRE, FATHER WOUNDS

Susan E. Schwartz

Edicija Preobražaj

Za izdavača

Nina Gugleta

Glavna i odgovorna urednica

Nina Gugleta

Urednica

Jelena Janković

Prevod

Stefan Kostadinović

Lektura i korektura

Aleksandra Dunderski

Dizajn korica

Monika Lang

Štamparija

Caligraph, Beograd

Tiraž

1000 primeraka

Izdavač

Areté, Beograd, 2026

Copyright © Susan E. Schwartz, 2021

Prava za srpsko izdanje © Arete 2026

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti

niti reprodukovati u bilo kom obliku

bez pismene saglasnosti izdavača.

UTICAJ ODSUTNOG OCA NA ĆERKE

ŽUDNJA ZA OCEM, RANE KOJE JE NANEO OTAC

Suzan Švarc

prevod sa engleskog
Stefan Kostadinović

www.arete.rs

SADRŽAJ

UVOD 11

1. PARALAKSA 15
2. GUBITAK I ČEŽNJA 31
3. ČEŽNJA ZA OCEM, RANE KOJE JE NANEO OTAC 44
4. OGLEDANJE U EFEKTU MRTVOG OCA 61
5. NEADEKVATAN OTAC – NEGATIVNI KOMPLEKS OCA 78
6. ARHETIPSKA DINAMIKA OCA, SIMBOLI I PREDSTAVE 95
7. KO JE ZAPRAVO ONA? LAŽNO JA 108
8. TERAPIJSKI DIJALOG 134
9. AKO JE VOLI, GDE JE? 161
10. IDEALIZACIJA OCA – GROBNICA ILUZIJA 185
11. ŽELIŠ LI DA BUDEŠ „TATINA DEVOJČICA”? 196
12. IZA MASKE I SJAJA – NARCISTIČKI ODGOVOR 219
13. TELO U SENCI 236
14. *TATICA* SILVIJE PLAT 248
15. ISPUNJAVANJE ODSUSTVA 267

Uzvišena i surova, stena je krajnje opasna; uzima šta želi, a objašnjenja ne pruža. Ona je sila i moć bez ljubavi i milosti; Bog Starog zaveta, Pradavni.

Gilijan Rouz, *Love's Work*

Frederiku, za njegovu osećajnu podršku i brigu

ZAHVALNICA

Želim da izrazim zahvalnost svojoj kolegici Pjui Harvi, koja je sve ove godine uvek bila verna podrška; Danijeli Roher, koja je čitala i komentarisala određena poglavlja; i Barbari Alizi za dizajn korica. Zahvaljujem se svim prijateljima koji su me usput podržavali i ohrabivali. Zahvalna sam i Li En Pikreš koja je uređivala tekst sa izraženim osećajem za stil. Naravno, dužna sam i svima koji su podelili svoje životne priče kroz jungijansku analizu, pomažući da se ove ideje razviju i razjasne svima nama koji smo na ovom putovanju.

U V O D

Ovo je priča o ljubavi, ali neuzvraćenoj. Reč je o potrebama koje ćerka ima za očinskom figurom, potrebama koje postaju sve izraženije i bolnije kada je otac odsutan. Ćerka mora da se nosi na bezbroj načina sa poteškoćama na koje nailazi kada otac nije tu. Prisutnost očevog odsustva utiče na telo, um i dušu ćerke. Tvrđim da je upravo *to prisutno odsustvo* najštetnije. Pored toga, odsustvo je naglašeno jer podrazumeva prostor koji treba popuniti i potrebu da se obrati tom nedostajanju. Odsustvo je povrh svega „poziv za mogućnost pozitivnog da se pojavi [...] ono omogućava novu misao i sveže iskustvo”¹. Iz mnogo razloga koji su detaljno razmatrani u ovoj knjizi, otac je važan aspekt psihe i ključan za razvoj ćerkinog psihološkog i fizičkog života, izraženog i lično i kulturološki. „Otac je ključan u sudbini pojedinca”². Jungov citat nas podseća na važnost ljubavi jednog oca za ćerkin rast i razvoj.

Ova knjiga razvija ideju da preterana identifikacija sa odsutnim ocem ili potpuno zanemarivanje s njegove strane ima ozbiljne posledice. Ćerka može postati nesvesna i prazna iznutra, nepovezana sa sobom. Ovde obraćam naročitu pažnju na dinamiku odnosa između odsutnog oca i ćerke, iako i drugi faktori – poput majke, kulture i naučene rodne uloge i obrazaca ponašanja utiču na njen razvoj. Vredno je napomenuti da kada otac nije prisutan, ćerka ostaje da preispituje i sopstvenu vrednost i to da li zaslužuje ljubav – i od sebe i od drugih. Kada otac ne može da je vidi, uvažava ili bude uz nju, u njenom se srcu pojavljuje praznina; niti njene ličnosti se kidaju. Ona tada kreće na put obnove i ponovnog spajanja nedostajućih delova. Razmotrite reči Sare Kofman o „patosu distance”:

---

1 Kohon, G. (Ed.) (1999). *The Dead Mother: The Work of André Green*. London, England: Routledge.

2 Karl Gustav Jung, *Frojd i psihoanaliza*, Atos, Beograd, 2018.

koji razdvaja dve vrste života koji su oduvek postojali: jedan koji cveta i prepun je izobilja, unoseći svoje obilje u stvari i naglašavajući ih; i drugi, izopačen, sposoban samo da osiromaši svet svodeći ga na uski i ružni okvir pojma, kako bi se inatio samom sebi i iz osećaja ogorčenosti prema životu.³

Situacija u vezi s očevim odsustvom nameće pitanje o tome kako otac zamišlja svoju ćerku. Šta on želi za nju? Kada je odsutan, on ne prepoznaje njenu potrebu za sigurnom povezanošću, niti kako može da je povredi svojim povlačenjem. Ovo odsustvo pažnje stvara osetljiva mesta u ćerki i ispunjava ih raznim psihološkim blokadama. Budući da ona nije prisutna u njegovoj percepciji, ne uspeva da se ogleda u njemu, što ometa njen lični razvoj.

Ovu temu istražujem iz perspektive jungovske analitičke psihologije koja ima specifičan, dubinski pristup ličnosti. To uključuje nesvesno koje se manifestuje kroz kompleks oca, arhetipe i simbole koji se pojavljuju u ćerkinom životu i snovima. Svaki od ovih aspekata otkriva poreklo odnosa očeva i ćerki, mogućnosti i paradokse, pitanja i probleme, kao i njihova potencijalna rešenja. Način na koji zamišljamo i precipiramo figuru oca dolazi nam iz knjiga, raznorodnih medija, mitologije, bajki, filmova i književnosti. U zavisnosti od specifične kulture i epohe, otac poprima donekle drugačije predstave i uloge koje reflektuju njegovo prisustvo u našoj kolektivnoj i ličnoj svesti.

Ova knjiga je nastala iz upućenosti na brojne priče koje su u jungovskoj psihoanalitičkoj terapiji ćerke ispričale o odsutnim očevima. Proizašla je iz iskustava kolega i prijatelja, kao i ličnih doživljaja patnje usled uskraćenosti očeve ljubavi i pažnje. Sve ove ćerke su izrazile potrebu, čežnju i želju za

---

3 Kofman, S. (1994). Nietzsche and Metaphor. D. Large (Trans.). Stanford, CA: Stanford University Press.

prisustvom dobrog oca. Ova uobičajena i neophodna čežnja nažalost je ostala neuslišena kroz brojne generacije. Potreba za očevom ljubavlju postaje sve bolnija i očiglednija kroz izostanak ili gubitak. Propratna melanholija i preostali osećaj nedostatka ostaju opipljivi. U ovoj knjizi istražujem spektar emocija i njihov uticaj na odnos žena prema njihovim nepri-sutnim očevima.

Teme se protežu od negativnog kompleksa oca do tatine devojčice ili narcizma i arhetipa *puelle*, a sve kroz prizmu jungovske analitičke psihologije. Knjiga takođe istražuje drugačije pristupe odsutnom ocu, uključujući perspektivu francuskog psihoanalitičara Andre Grina o efektu mrtvog oca, britanske jungovske analitičarke Hester Solomon o lažnom ja i kolapsa tela u autoimunim bolestima u kontekstu teorije abjektivnosti francuske psihoanalitičarke Julije Kristeve. Za stručnjake iz oblasti terapije od posebnog značaja bi moglo biti poglavlje koje se bavi temama transfera i kontratransfera, kao i reflektivnim, simboličkim i transcendentnim funkcijama koje pružaju isceljenje.

Knjiga je relevantna za sve koji žele da razumeju kompleksnu dinamiku između ćerki i očeva, koja utiče na razvoj ličnosti i sposobnost da se bude autentično veran sebi. Svako poglavlje obrađuje različite odgovore na očevu odsutnost, a svaka lična priča ima kolektivne posledice. Fokus je na odnosu između očeva i ćerki, kako bi se na svetlost dana izneli ne samo simptomi i problemi, već i tretman i nada. Poglavlja sadrže složene priče ćerki i njihov nastavak putovanja kroz snove, unutrašnje refleksije i odnose. Knjiga je sastavljena od priča i emotivnih doživljaja na koje su naišle tokom terapije na putu ka samospoznaji. Ovi narativi dozvoljavaju čitaocima da se poistovete sa ličnim i intimnim primerima prepreka koje izražavaju životne napetosti i izazove, kao i mogućnosti za dalji razvoj. Kroz knjigu su protkani citati raznih pisaca. Kao što nas podseća Adam Filips: „Naši strastveni životi su

najbolje verzije nas samih: a strastven život je po definiciji moguć, samo ako možemo postati svesni svojih strasti i učiniti ih poznatim [...] Ne može biti strasti bez predstavljanja. [...] Strast podrazumeva protok i razmenu.”⁴

---

4 Phillips, A. (1999). Taking aims: André Green and the pragmatics of passion. In: G. Kohon (Ed.), *The Dead Mother: The Work of André Green* (pp. 165–74). London, England: Routledge.

PARALAKSA

„ [...] jer uvek čujemo oko sebe to istovetno zvučanje koje nije odjek spoljnoga, nego zvučanje jednoga unutrašnjeg trepenja.”⁵

Marsel Prust, *U Svanovom kraju*

Prema *Oksfordskom rečniku engleskog jezika* paralaksa je reč koja se odnosi na prividno pomeranje i promenu položaja objekta u odnosu na druge objekte. Ono što se zapravo menja je posmatračev pogled u odnosu na objekat posmatranja. Reč potiče iz grčkog i francuskog jezika i podrazumeva promenu, razmenu i uključivanje drugih perspektiva. Ovo istraživanje predstavlja prozor kroz koji je moguće posmatrati odsustvo oca – paralaksa usmerena na mračnije tačke gledišta. Cilj ovih narativa je da pobude, da raskinu okove i obesnaže depresiju, a potom da istaknu samopotvrđivanje i kreativnost. Oni oslikavaju i ogoljavaju složenu mapu psihe. Ovakva dinamika obrazuje kaleidoskop slika koje otkrivaju poremećaje duše, neskladnosti i isceljenje.

Kako bi pronašla vlastiti centar, ćerka mora da se okrene ka unutra i otkrije sopstvenu životnu priču. Paralaksa njenih perspektiva se menja prepoznavanjem poremećaja koje je uzrokovala odsutnost oca. Prosejavanje i ljuštenje slojeva proteklog vremena, naučenih obrazaca ponašanja i želja koje prekrivaju stvarnost zahteva vreme. Kroz sve to ćerka počinje da oseća, misli, reflektuje i otkriva sebe.

---

⁵ Marsel Prust, *U Svanovom kraju*, Matica srpska, Novi Sad; Nolit, Narodna knjiga, Beograd, 1983.